

Список використаних джерел та літератури

1. ЦДАВО України. Ф. 14. Оп. 2. Спр. 305. Арк. 54–60, 62–67.
2. ЦДАВО України. Ф. 14. Оп. 2. Спр. 1986. Арк. 4–5.
3. Там само. Спр. 2688. Арк. 5.
4. Архів Укрдержархіву. Протоколи засідання колегії Головархіву України № 1–15 (1992). Арк. 14. Протокол ГАУ № 3 від 27 лютого 1992 року.
5. Там само. Протоколи та рішення колегії ДКАУ (2000). Арк. 20.

Анотований покажчик публікацій журналу «Архіви України» за 1988–1995 рр. / Голов. архів. упр. при ГАУ при КМ України, УДНДІАСД; уклад. Н. П. Павловська. Київ, 1997. 151 с.; «Архіви України»: бібліогр. покажч. змісту, 1947–1970 рр. / УДНДІАСД, Іст. т-во Нестора-Літописця; уклад.: А. А. Батюк, М. І. Бутич. К., 1999. 199 с. (Архівні та бібліографічні джерела української історичної думки. Вип. 3); «Архіви України». 1971–1987: сист. покажч./упоряд. Л. М. Васько, Л. П. Колодій, Н. М. Лебідь, В. Ю. Пруднікова. К., 1988. 194 с.; Покажчик матеріалів, видрукованих у журналі «Архіви України» в 1996–2002 рр. // АУ. 2002. № 4–6. С. 127–136; «Архіви України» [Електронний ресурс] : бібліогр. покажч. змісту, 1947–2007 / уклад.: М. В. Ковтун, Р. В. Романовський. К., 2010. 408 с. («Архіви України»; № 6: спец. випуск). 1 електрон. опт. диск (CD ROM); Бібліографічний покажчик змісту журналу «Архіви України» (2008–2012 рр.). Укладач М. В. Ковтун // АУ. 2013. № 2. С. 195–245.

Олександр Гаранін, Юрій Ковтанюк

Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства,
Центральний державний електронний архів України

Перспективи оцифрування документів Національного архівного фонду

Архівна справа є важливою складовою в генезі будь-якого суспільства, що відіграє важливу роль у розвитку та збереженні національної самоідентичності народу та виступає своєрідним «культурним паспортом країни». Українська архівна енциклопедія визначає архівну справу «галуззю життєдіяльності суспільства, яка охоплює наукові, організаційні, технологічні, економічні та інші питання діяльності юридичних та фізичних осіб, що пов'язані із нагромадженням, обліком, зберіганням архівних документів та використанням наявної в них ретроспективної інформації та створенням і функціонуванням архівних установ» [1].

Державну політику в Україні у сфері архівної справи визначає Верховна Рада України. Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади, а також органи місцевого самоврядування забезпечують проведення державної політики у сфері архівної справи в межах своєї компетенції [2]. Центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері архівної справи є Державна архівна служба України (далі Укрдержархів) [3].

Серед п'яти пріоритетів роботи Укрдержархіву на 2018 р. під першим номером було визначено «Цифровізацію усіх процесів архівної справи та діловодства» [4]. Актуальність цифровізації викликана тим, що за звітними даними державних архівних установ (станом на 01.01.2016) [5] було оцифровано лише близько 6,4% описів. Незважаючи на те, що у 2017 р. державними архівними установами було значно активізовано цей вид роботи, досягнуті результати свідчать лише про необхідність активного продовження зазначеного напрямку роботи. Так, упродовж 2017 р. було оцифровано 42 905 одиниць зберігання та одиниць обліку документів Національного архівного фонду (далі – НАФ), що на 61% більше, ніж у 2016 р. та на 200% більше, ніж у 2015 р. Крім того, впродовж 2017 р. оцифровано 15 611 описів на документи НАФ, що удвічі більше, ніж у 2016 р. та у 22 рази більше, ніж у 2015 р. [6].

У зв'язку з цим виникають наступні питання: Які описи та архівні документи слід оцифровувати в першу чергу? Як планується надавати цифрові копії архівних документів у користування? Чи будуть надаватися цифрові копії архівних документів у користування в повному обсязі? Чи планується надавати віддалений доступ до цифрових копій архівних документів? Чи буде братися плата за надання доступу до цифрових копій архівних документів?

Для відповіді на поставлені питання необхідно проаналізувати стан справ з цього напрямку в архівній сфері. Мова йтиметься про державні архівні установи, що здійснюють свою діяльність за рахунок державного бюджету України. На початок 2018 р. маємо наступні показники: а) офіційні дані щодо загальних обсягів оцифрованих українськими архівними установами документів НАФ не опубліковані; б) цифрові копії архівних документів складають електронний (цифровий) фонд користування документами НАФ; в) загальних вимог щодо фонду користування, у тому числі електронного, нормативно-правова база України не визначає; г) кожна державна архівна установа здійснює оцифрування архівних документів за власними планами та вимогами, виходячи із наявного технічного та кадрового забезпечення; г) не всі державні архівні установи забезпечені обладнанням для оцифрування архівних документів; д) темпи оцифрування по державних архівних установах суттєво різняться. Найбільші показники сягають 250-280 тис. копій (кадрів) на рік [7]; е) доступ до цифрових копій архівних документів через мережу Інтернет надається переважно у формі онлайн виставок; є) централізовані сховища для зберігання електронної інформації мають лише 5 державних архівних установ: Центральний державний історичний архів України, м. Київ; Центральний державний кінофотофоноархів України ім. Г. С. Пшеничного; державні архіви Волинської та Запорізької областей [8] та Центральний державний електронний архів України; ж) кожна державна архівна установа створює до цифрового фонду користування документами НАФ власний електронний довідковий апарат, який в переважній більшості не ґрунтується на автоматизованій інформаційно-пошуковій системі.

Зважаючи на вищенаведене, констатуємо, що для успішної реалізації пріоритету з оцифрування документів НАФ необхідно запланувати наступні дії:

1) створити єдиний фонд користування; 2) надати державним архівним установам програмні веб-орієнтовані інструменти для описування цифрових копій документів НАФ; 3) надати право державним архівним установам самостійно визначати фонди для першочергового сканування; 4) надати право державним архівним установам визначення способу оцифрування архівних документів в залежності від статусу цифрових копій цих документів та стану джерела; 5) гарантувати постійне фінансування з боку держави процесу інформатизації архівної справи, забезпечення збереженості електронних даних та їх технічного захисту; 6) здійснити перегляд переліку посад в державних архівних установах з метою забезпечення цих установ спеціалістами з інформаційних технологій та захисту інформації; 7) збільшити штатну чисельність державних архівних установ та затвердити нові структури цих установ, що передбачатиме структурні підрозділи з інформаційних технологій та захисту інформації, зокрема кібербезпеки; 8) вирішити питання щодо передавання до архівних установ електронних версій паперових документів постійних та тривалих (понад 10 років) строків, зберігання, у тому числі з кадрових питань, якими комплектуються ці установи на сучасному етапі; 9) збільшити фінансування на здійснення прикладних науково-дослідних розробок із зазначеного напрямку та на їх оперативне впровадження.

Список використаних джерел та літератури

1. Українська архівна енциклопедія: А-Г. Робочий зошит / Державний комітет архівів України. Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства. 2006. С. 96.

2. Про Національний архівний фонд та архівні установи : Закон України від 24.12.1993 № 3815-ХІІ (із змінами) // Відом. Верховної Ради України. 1994. № 15. Ст. 87.

3. *Положення про Державну архівну службу України*: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 870 (із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 08.09.2016) // Офіц. вісн. України. 2015. № 88. Ст. 2930.

4. Пріоритети Державної архівної служби України на 2018 рік. URL: <http://www.archives.gov.ua>.

5. Звіт про підсумки діяльності у 2015 році та пріоритети на 2016 рік. Забезпечення збереженості та державний облік документів Національного архівного фонду // Державна архівна служба України. С. 12. URL: http://www.archives.gov.ua/Archives/Zvit_2015.pdf.

6. Про роботу Укрдержархіву, архівних установ і спеціальних установ страхового фонду документації у 2017 році та пріоритети Укрдержархіву на 2018 рік. Збереження та примноження Національного архівного фонду як складової всесвітньої культурної спадщини. // Державна архівна служба України. С. 7.

7. Із інтерв'ю директора Державного архіву Вінницької області Ю. Легуна в межах циклу передач «Не очень публичное мнение» від 11.07.2016. URL: https://www.youtube.com/watch?v=D_yS8y_Tu9A.

8. Звіт про підсумки діяльності у 2015 році та пріоритети на 2016 рік.
Інформатизація архівних установ // Державна архівна служба України. С. 58.
URL: http://www.archives.gov.ua/Archives/Zvit_2015.pdf.